

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

Lp Gerly Karjat
Tallinna Vangla
gerly.karjat@vanglateenistus.ee

/*Teie 16.12.2025

Meie 15.01.2026 nr 2.3-8/26/4095-3

Vastus selgitustaotlusele

Andmekaitse Inspeksioon sai Teie pöördumise, milles palute selgitada, kas tervishoiuteenuse osutajal on õigus keelduda kriminaalhooldusaluse kohta info väljastamisest, kui vastav õiguslik alus andmete saamiseks on välja toodud kriminaalhooldusseaduse §-s 4.

Esmalt selgitame, et igasuguseks isikuandmete töötlemiseks (sh andmete vaatamine, päringute tegemine jms) peab lähtuvalt isikuandmete kaitse üldmääruse¹ (IKÜM) artiklist 6 esinema õiguslik alus. Eriliigiliste isikuandmete töötlemisel on lisaks vajalik, et esineks üks IKÜM artikkel 9 lõikes 2 toodud punktidest, mis lubaks eriliigilisi (antud juhul terviseandmeid) töödelda, ning muul juhul on eriliigiliste andmete töötlemine keelatud. Terviseandmed on isiku füüsilise ja vaimse tervisega seotud isikuandmed, sealhulgas temale tervishoiuteenuste osutamist käsitlevad andmed, mis annavad teavet tema tervisliku seisundi kohta (IKÜM artikkel 4 p 15).

Võlaõigusseaduse § 768 lõike 1 kohaselt peavad tervishoiuteenuse osutaja ja tervishoiuteenuse osutamisel osalevad isikud hoidma saladuses neile tervishoiuteenuse osutamisel või tööülesannete täitmisel teatavaks saanud andmeid patsiendi isiku ja tema tervise seisundi kohta, samuti hoolitsema selle eest, et tervishoiuteenuse osutamist kajastavates dokumentides sisalduvad andmed ei saaks teatavaks kõrvalistele isikutele, kui seaduses või kokkuleppel patsiendiga ei ole ette nähtud teisiti.

Seadusest tulenev alus terviseandmete väljastamiseks võib olla kahteline – kas andmete avaldamist lubav või selleks kohustav. Kohustus patsiendisaladuse avaldamiseks võib tuleneda mõnest valdkondlikust õigusaktist. Sellisel juhul on seadusandja otsustanud, et avalik huvi on olulisem patsiendi huvist hoida tervishoiuteenuse osutamise käigus avaldatud andmed saladuses, nt abivajavast lapsest teavitamise kohustus (lastekaitseadus § 27 lg 1).² Samas lubav alus saladuse hoidmise kohustusest kõrvalekaldumiseks saab olla nt vastamisel vanglateenistuse nõudele seoses neile seadusega pandud ülesannete täitmisega (kriminaalhooldusseaduse (KrHS) § 4).

KrHS § 4¹ täpsustab, et kriminaalhooldajal on õigus töödelda kriminaalhooldusaluse ning kriminaalhooldusalusega seotud isikute isikuandmeid, sealhulgas seaduses sätestatud juhtudel eriliiki isikuandmeid. KrHS ise neid juhtumeid, millal on õigus eriliiki isikuandmed töödelda, ette ei näe. Küll aga täpsustab § 4¹ lg 2, et kriminaalhooldaja tegevus loetakse õiguskaitseasutuse tegevuseks isikuandmete kaitse seaduse (IKS) § 13 lõike 2 tähenduses ning isikuandmete töötlemisel lähtutakse õiguskaitseasutustele kehtestatud sätetest.

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016R0679&from=ET>

² RK lahend 1-20-5071 (1.04.2022), p. 20 jj.

Seega kehtib kriminaalhoolduse läbiviimisel isikuandmete töötlemise alusena mitte IKÜM, vaid õiguskaitseasutuste tegevust reguleeriv IKS-i 4. peatükk (§§ 12–50). See sisaldab erisätteid, mis reguleerivad isikuandmete töötlemist õiguskaitseasutuse poolt süüteo tõkestamisel, avastamisel ja menetlemisel ning karistuse täideviimisel. Need sätted tulenevad [õiguskaitseasutuste direktiivi](#)³ ülevõtmisest ja regulatsioon kehtib asutustele, kellel on vastav pädevus.

Arvestades õiguskaitseasutuste andmetöötlemise eripära näeb direktiivi artiklist 10 üle võetud IKS § 20 ette, et eriliiki isikuandmete töötlemine on lubatud ainult juhul, kui esineb üks järgmistest alustest:

- 1) töötlemise lubatavus on sätestatud õigusaktis;
- 2) töötlemine on vajalik andmesubjekti või teise füüsilise isiku eluliste huvide kaitseks või
- 3) töödeldakse isikuandmeid, mille andmesubjekt on ise ilmselgelt avalikustanud.

KrHS § 26 lg 5 täpsustab, et kriminaalhoolduse teostamiseks vajalikke andmeid töödeldakse vangistusseaduse (VangS) §-de 5¹–5⁴ kohaselt. VangS vastavad sätted reguleerivad vangiregistri andmekogu pidamist ning mh on andmekogu eesmärk tagada kriminaalhoolduse täideviimisega seonduvate ülesannete täitmine. VangS § 5³ kohaselt kantakse vangiregistrisse ka teave kinni peetava, arestialuse, vahistatu või kriminaalhooldusala tervises seisundi, sealhulgas tema sõltuvuskäitumise ja tervisest tulenevate piirangute kohta. Vangiregistri põhimäärus⁴ täpsustab andmekoosseisu ning ühtlasi on määruse kohaselt andmeandjateks ka tervishoiuteenuse osutajad (määruse § 4 lg 3), kes peavad registrisse sisestama kindlaid tervishoiuteenuse osutamisega seonduvaid andmeid.

Isikuandmete töötlemisel peab lähtuma mh ka eesmärgipärasuse ja minimaalsuse põhimõtetest (IKS § 14). See tähendab, et andmeid peab töötlema (nt koguma) ainult nii palju, kui on vajalik eesmärgi täitmiseks ja nii minimaalselt kui võimalik. Kuivõrd eelnevast tulenevalt on seadusega ette nähtud andmekoosseis, mis kantakse vangiregistrisse tervishoiuteenuse osutajate poolt kriminaalhooldusala tervises seisundi kohta ning mida saab mh kasutada kriminaalhooldusülesannete täitmiseks, siis sel juhul terviseandmete koosseis ja nende töötlemise eesmärk nähtub olevat piiritletud seadusega.

Seoses õiguslike alustega toome välja AKI seisukoha, et õiguskaitseasutuste tegevuse (IKS 4. ptk) käigus tuleks isiku terviseandmeid töödelda eelkõige seaduse alusel. Inimese nõusoleku andmine oma terviseandmete avaldamiseks õiguskaitseasutusele kriminaalhoolduse läbiviimiseks ei ole välistatud, kuivõrd see kuulub isiku enda või tema seadusliku esindaja otsustuspädevusse. Seda aga ainult juhul, kui on tagatud nõusoleku kehtivus⁵. See tähendab, et igal üksikjuhul peab olema selgelt määratletud ning inimesele selgitatud, millistele adressaatidele ning millises ulatuses tema andmeid avaldada soovitakse ning milliste riskidega tuleb arvestada, st nõusolek peab olema selgesõnaline, vabatahtlik, konkreetne, teadlik ning üheselt mõistetav. IKÜM art 7 lg 1 näeb ette, et kui isikuandmete töötlemine põhineb nõusolekul, peab vastutaval töötlejal ehk antud juhul andmete avalikustajal olema võimalik tõendada, et andmesubjekt on nõustunud oma terviseandmete avaldamisega, st just isikuandmete väljastaja kohustuseks on veenduda, et nõusolek vastab IKÜM-s sätestatud nõuetele. Juhul, kui tervishoiuteenuse osutajale esitatakse patsiendi nõusolek kolmanda isiku poolt (nt kriminaalhooldusametnik), puudub tervishoiuteenuse osutajal kui andmete vastutaval töötlejal võimalus kontrollida (ning vajaduse korral ka tõendada), et isik on andnud eeltoodud nõuetele vastava nõusoleku.

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2016/680, 27. aprill 2016, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset seoses pädevates asutustes isikuandmete töötlemisega süütegude tõkestamise, uurimise, avastamise ja nende eest vastutusele võtmise või kriminaalkaristuste täitmisele pööramise eesmärgil ning selliste andmete vaba liikumist ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu raamotsus 2008/977/JSK, 27. aprill 2016.

⁴ VangS § 5¹ lg 3 alusel antud Vabariigi Valitsuse määrus. Vastu võetud 01.03.2018 nr 19.

⁵ IKÜM seab terviseandmete, kui eriliiki isikuandmete, töötlemise nõusolekule selged kriteeriumid. Nõusolek on kehtiv juhul, kui see on vabatahtlik, konkreetne, teadlik, ühemõtteline ja selgesõnaline tahteavaldus (art 4 p 15 ja pp 32). Vt nõusoleku kohta täpsemalt [Euroopa Andmekaitse nõukogu suunistest 05/2020 määruse \(EL\) 2016/679 kohase nõusoleku kohta](#).

Üldiselt peaks aga isikuandmete töötlemine õiguskaitseasutuste tegevuse raames toimuma seaduse alusel seadusandja poolt määratud piirides ning terviseandmete avaldamine nõusoleku alusel peaks jääma erandlikuks võimaluseks.

Täiendavalt selgitame, et kriminaalhooldusega seonduvat koordineerib seadusandluse tasandil Justiits- ja Digiministeerium, mistõttu soovitame pöörduda õiguslikult ebaselgete küsimustega, mis puudutavad kriminaalhooldusaluse eriliiki andmete töötlemist laiemalt kui seadusega ette nähtud, ka ministeeriumi poole. AKI ei saa anda tõlgendusi või selgitusi kriminaalhoolduse sisulise täideviimise kohta. AKI saab selgitada eelkõige isikuandmete töötlemisele kehtestatud nõudeid.

Loodame, et meie selgitustest oli abi.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Kirsika Kuutma
jurist
peadirektori volitusel